

Učiteljski Tovariš

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Ljudstvu izobrazbe! — Kako se je Pepeluharjev Nace za službo priporočal. — Naša organizacija. — Učiteljski pravnik. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Ljudstvu izobrazbe!

„Ljudstvo želi boljše duševne hrane. In če bi naše slovensko ljudstvo take boljše duševne hrane tudi ne želelo, inteligenca je dolžna vzbuditi v masah željo po pouku, po daljni izobrazbi, inteligenca je zavezana, da redno vzbuja med ljudstvom lakoto in žejo po duševnih užitkih . . .

In še nekaj: Ljudstvo se drži tistega, kdor se mu bliža, kdor ga poučuje in duševno vodi . . .“

Te vrstice v 3. št. „Ljubljanskega Zvona“ so nam potisnile pero v roke k sledeči razpravi. Namen te razprave nikakor ni, na dolgo in široko razkladati razvoj in zgodovino onih krajev, načinov in mož, ki vodijo po svojih močeh ljudstvo k večji izobrazbi, k nadaljnemu duševnemu delovanju. Raziskavati tudi nečemo, kdo si je v mestih, bodisi v Ljubljani ali kje drugje, pridobil večjih zaslug za nadaljno ljudsko izobrazbo, temveč opozoriti hočemo slovensko učiteljstvo, te ljudske pionirje, da posveti svoje moči v ljudski blagor, v ljudsko izobrazbo.

Na Dunaju se je pred nedavnim časom ustanovil nekak odbor, ki ima nalogo ustanoviti nekako ljudsko univerzo, to je sezidati in vzdržavati poslopje, kjer bodo

nastanjene razne knjižnice, bralne sobe in druge ljudski nadaljni izobrazbi namenjene ugodnosti. V tem poslopju bode tudi velikanska dvorana, kjer se bode predavalo v poljudnih besedah v raznih strokah. In če pregledujemo imenik onih mož, ki so si napisali na svoj prapor: ljudstvu več izobrazbe, smemo pač radostno gledati v prihodnost — zakaj napredujemo. Seveda, drugi narodi, druge države so pa že davno prišle na oni sled, da zamore ljudstvo le tedaj tekmovati in napredovati socialno, ako je dovolj izobraženo. Le na Slovenskem smo še v tem srečnem položaju, da našega ljudstva ni treba še duševno dvigniti na višjo stopinjo duševne izobrazbe kakor one, katero si je pridobil v ljudski šoli. Pri nas na Slovenskem tiči še dve tretjini „intelligence“, klerikalne kakor tudi liberalne, da je naš kmet edino le sposoben za uda „družbe sv. Mohora“, katera pa — mimogrede bodi omenjeno — izda vsako leto kot nekako glavno knjigo kak molitvenik, zakaj(!) no, ker glavni odbor smatra, da naš kmet mora imeti v vsakem žepu drug molitvenik.

Toda temu mišljenju moramo enkrat za vselej napraviti konec. Ljudstvu moramo podati one duševne hrane, katero tako rado zavživa, po kateri tako hrepeni in katera hrana ga bode duševno privedla do onega ob-

Kako se je Pepeluharjev Nace za službo priporočal.

Resnična dogodba iz devetnajstega stoletja. Zapisal Ivan Ivanovič.
(Konec.)

„Ta ima pa takó le vedno z živino opraviti; ravno kar je gnal na potok! — Tam-le pri brvi stoji! Oni-le je, brez kamižole!“ pokaže Krivec z vilami proti potoku.

„Z Bogom, gospod Krivec!“ — se poslovi Pepeluhar in jo mahne naravnost proti potoku, previdno stopaje med krajevci in ogibaje se mlak.

„Dober dan, gospod Smolnikar!“ S temi besedami stopi k Smolnikarju, ki je slonel ob brvi.

Smolnikar, mož srednjih let, golorok, v odrezanih škornjih in jerhastih hlačah, se obrne proti došlecju, krepko pljune — in na pljunku se je znalo, da je v najožji zvezi z čikom — odgovori v najnižjem basu: „Dober dan! Kaj bi pa radi? Pa vendar niste ta nov učitelj, ki bi rad prišel k nam! Moj fant mi je že pravil, da nekov gospod prosi po vasi službe.“

„Niste se zmotili, gospod Smolnikar! Jaz sem učitelj Ignac Pepeluhar in bi rad sem prišel, če bi me marali. Upam, gospod Smolnikar, da bode tudi Vi glas zame dali, kakor mi bodeta dala svoje glasove gospoda Krivec in Suknar. Kaj ne, gospod Smolnikar, da mi ne boste odrekli! Prosim Vas, storite mi to! Prav hvaležen Vam bom! — tako tarna Pepeluharjev Nace ter si popravlja svoj ščipalnik.

„No, no, bomo že naredili, da bo prav! Samo k gospodu župniku še stopite, boste videli, kaj bodo oni rekli. Gospod župnik so zadnjič rekli pri tistem „sejmu“, da bomo le onega vzeli, ki bode znal dobro orgljati, ker šola je tako še-le druga reč. Meni bi pa še najbolj všeč bilo, ko bi prav nič šole v vasi ne imeli, bi vsaj moj fant lahko zmiraj pasel. Tako ga moram pa včasih vendar v šolo poslati. — No vejo kaj, če mi oni obljubijo, da mi ne bo treba fantiča več v šolo pošiljati — o Kresu bo dopolnil 11 let — potem bom pa za Vas glasoval, drugače pa ne! No, naj mi dajo roko!“

Pepeluhar mu poda molče roko in vpraša:

„Kje so pa gospod Andrej Vrbovščak?“

zorja, da bode mogel v svoji domovini uspešno napredovati in tekmovati z drugimi narodi. In v tem pogledu tiči glavna naloga na rameh slovenskega učiteljstva.

Slovenskemu učiteljstvu torej kličemo besede v spomin: Ljudstvo se drži tistega, kdor se mu bliža, kdor ga poučuje in duševno vodi...

Kako si mislimo mi to bližanje, poučevanje in duševno voditeljstvo?

1. Na vsaki šoli naj se vpeljejo tako imenovane konferencije za starše. Namen teh konferencij bodi v prvi vrsti, seznaniti starše in učiteljstvo, da spoznajo ti, da bode šola le ondi dosegla svoj cilj, svoj smoter, da bode šola le tedaj imela trajen uspeh, ako delujejo starši po onej, po učitelju začrtani poti. In drugič, da starši pridejo do onega prepričanja, da bodo spoznali, da na njih tičita pravzaprav dve tretjini vzgoje. Slednjič je namen tem konferencijam, potegniti staršem z očij ono umetno narejeno mrežo, katero so izvestni krogi prišli tem ljudem čez oči.

2. Pri vsaki šoli naj se napravi nekako ljudsko knjižnico, iz katere bodo dobivali knjige odrasli ljudje. Posebnih umetnosti pač tu ni treba znati in knjige se pa tudi še precej lahko dobe, saj je na svetu dosti rodoljubov, ki so pripravljeni dati kaj knjig za take knjižnice. In čemu so občinski zastopi? Upamo, da se dobi dokaj občinskih zastopov na Slovenskem, ki bi bili voljni, prispevati s primernimi vsakoletnimi prispevki takim knjižnicam; poskusiti je treba. Da so pa ravno take knjižnice velikanskega pomena, navedimo tu le izvleček iz dopisa pod naslovom „Ponikva“, ki ga je prinesla „Domovina“ v svoji 10. št. letošnjega leta. Dopis piše mož, ki stoji v najtesnejši zvezi z znano „Slomškovo ljudsko knjižnico na Ponikvi“. Mož piše: „Sodeč po dvamesečnem obstanku naše „Ljudske knjižnice“, sme se reči, da je seme, ki je padlo na rodovitna tla. Ko se je otvorila dne 26. listopada m. l. — v spomin stoletnice Slomškovega rojstva — bilo jih je mnogo, ki so stavili vanjo svoje upanje; bili pa so tudi taki, ki so gledali novo podjetje nekako od strani in ž njim lastno škodoželjnostjo prorokovali skorajšnji konec.

Vsestransko zanimanje za „knjižnico“, ki nudi našemu priprostemu, ukaželjnemu in potrebnemu človeku najraznovrstnejšega berila, ki ga je ustvarilo slovensko slovstvo, spričuje, da so pri sedanjih razmerah knjižnice za šolo in poleg šole najboljše pospeševalnice ljudske omike in ljudskega blagra.

Šola vpeljuje otroke v človeško družbo. Knjiga, ki nadaljuje teoretično učitelja, pa spopolnjuje človeka, bistri mu um, blaži njegova čustva in širi njegovo duševno obzorje. Človek, ki je mnogo čital, je v vsakem oziru veliko več vreden, nego oni, ki pozna samo abecednik. Z izobraženimi ljudmi se da tudi kaj doseči in v njih moči je naša bodočnost.

To čuti ljudstvo samo in zato sega slastno po vsakem sredstvu, ki ga vodi do zaželjenega smotra. Dokaz temu je baš naša „ljudska knjižnica“. V prvem mesecu svojega obstanka izposodilo si je 212 odraslih oseb in 145 otrok skupno 355 knjig. Razmere med čitajočimi možmi in ženami, fanti in dekletami itd. bi bilo sicer zanimivo vedeti. Vrednosti pa nima posebne, ker v mnogih hišah je navada, da eden glasno čita, drugi pa poslušajo in razlagajo. Tudi si hiše knjige križem posojujejo ter nekako tekmujejo, kdo bi več prečital ali več vedel. Staro in mlado, vse je po koncu, zlasti pa se poslužuje mladina lepe prilike.

Slovensko učiteljstvo tudi pri izbiranju knjig ne bode prišlo v zadrego, zakaj oni dopisnik v „Domovini“ nam podaje iz lastne skušnje jasno navodilo, ko piše:

„Kaj čita ljudstvo najraje? Knjižnica šteje okoli 800 knjig najrazličnejše vsebine, med njimi knjige, ki so izšle, ko je ležalo slovensko slovstvo še v plencah in take, ki so šele zadnje dni zagledale luč sveta.

Od vseh knjig pa se čita največ in najraje Gabrščekova „Slovanska knjižnica“ — snovatelji knjižnic, upoštevajte to okolnost, ki gotovo ne ostane na Ponikvo omejena — potem „Ljubljanski Zvon“, „Jurčiča“, „Tavčarja“ in druge ljubljence slovenskega naroda — — — —“

3. Slovenskemu učiteljstvu se pa nudi še en korak v dosego ljudske izobrazbe, to je s poljudnimi predavanji. Ta predavanja se pa najlažje spravijo v okvirju delovanja raznih čitalnic in bralnih društev na dan. V tem

„Andrejca pa ni danes doma, včeraj je peljal čreselj v Podgoro, ravno tako tudi Lešnjaka ni doma, ta je šel pa v Žlingarje na sejm; vedno mešetari po sejmih, je huji kakor najhuji ciganski konjski mešetar. No, zaradi teh dveh Van ni treba biti v skrbeh, jih bom že jaz pregovoril, ker vidim da ste pameten mož, s katerim se bo dalo še kaj govoriti.“

„Hvala lepa Vam, gospod Smolnikar! Ne bo Vam žal, upam, da bova vedno prijatelja ostala. — Pa z Bogom!“ se poslovil Pepeluhar ter mu poda roko, katero Smolnikar prav krepko strese ter se poda proti župnišču.

Srečno je prišel Pepeluhar do župnišča. Srce mu je nekako čudno utripalo, najraje bi se vrnil in jo mahnil tja po oni beli cesti, ki je — kakor se mu je dozdevalo — v proti severu od vasi ležeči gozd, v one gorske višine, dvigajoče se koncem gozda proti višnjevemu nebu, da bi ne srečal nobene človeške duše, nobenega živega bitja — — —

Tresoče desnice pograbi kljuko župniških vrat, hoteč vstopiti. Pa vrata so zaklenjena. Ko premišljuje, ali bi pozvonil ali bi raje počakal — da se umiri ona stvarca

v telesu, ki se imenuje srce — začuje lobutanje vrat v prvem nadstropju župnišča in precej rezko, v altu izgovorjene besede: Prepovem Vam enkrat za vselej, da nimate nič več hoditi v isti „konzul“ in tam prodajati raznim — — — te besede ni razumel strmeči Pepeluhar — predpasnike in pomerjati rute. Vsaj sem jaz tu! Ali ste čuli!

„Cin, cin . . .!“ zapoje zvonec, katerega je Pepeluhar nekako mehanično pograbil — in takoj na to se pokaže pri oknu ravno nad vrati nekako razvneti ženski obraz, po katerem bi ženski poznavatelj sodil, da mora to še dokaj čedno ženšče biti, in da še ni prekoračilo kanonične starosti — in vpraša nekako prestrašena:

„Kdo je?“

„Jaz, Ignac Pepeluhar, učitelj! Govoril bi rad z gospodom župnikom. Ali so doma?“ — ispregovori Pepeluhar.

„Ne, ni ga — — jih doma, so ravno kar šli z doma! Kaj bi pa radi?“

„Govoril bi rad ž njimi radi učiteljske službe! Slišal sem, da imajo veliko upliva ne samo pri domačih možeh,

smislu je pričela delovati vrta čitalnica na Viču poleg Ljubljane. Isto tako nam dajo priliko v ta namen občni zbori kmetijskih podružnic in slične družbe.

Pri tej priliki apelujemo še posebno na naše kolegince. Tudi njim se nudi prav lepa prilika, stopiti med preprosto ljudstvo ter ga pripeljati do višje izobrazbe. Kot učiteljice pa imajo največ vpliva pri dekletih in ženah. Koliko dobrega, koristnega in za človeštvo prevažnega stori ravno učiteljica lahko na deželi, ako stopi iz svojega visokega elizija — in žalibože, da je v tem eliziju večina — so pač častne izjeme — slovenskih učiteljic med proste dekleta in žene. S tem ne izgubi učiteljica prav nič na ugledu, ravno naopak, slovensko preprosto ženstvo bode tako učiteljico prav oboževalo, in v kratkem pridobi taka učiteljica srca vseh vaških deklet in žena, in s tem je pomagano popolnoma naši stvari, in naš slovenski narod bode s tem v najkrajšem času dohitel ostale narode ne le v izomiki, temveč tudi v sreči in moralnosti. Saj se ne dá tajiti, da je edina podlaga družinski sreči blaga, izobrazena žena.

Stopimo torej med ljudstvo in bodimo mu pravi učitelji. Malo truda bode pač, a ta trud bo bogato poplačan!

Naša organizacija.

(Poročala na občnem zboru „Društva slovenskih učiteljic“
Olga Sittigova.)

Cenjene tovarišice! Na izrečno željo gdč. sklicateljice prevzela sem referat za današnje zborovanje vkljub temu, da še nisem stala nikdar na govorniškem odru. Prosim tedaj, cenjene prisotnice, da ne sodite prestrogo novinke, ki ne stoji na tem mestu iz častihlepja, ampak le iz navdušenja do dobre stvari.

Z veseljem pozdravljam to gibanje med vrliimi kolegincami sosednje Kranjske, zakaj vsaka zavedna učiteljica, koja želi svoj stan pospešiti in povzdigniti, bode uvidela, da je v ta namen baš organizacija edino sredstvo.

Usiljuje se nam pa sedaj vprašanje: Hočejo se li učiteljice zvezati brezpogojno in v vsakem slučaju s svo-

temveč tudi pri okraj. šol. svetu in celo dež. šol. svetu. Na vsak način bi toraj rad ž njimi govoril! Ali ne vedo, kedaj se vrnejo?“

„Tega ne vem! Ali, če imate kaj takega sporočiti, pa meni povejte, jim — že jaz potem povem. A počakajte, grem dol!“

Ključ v vratih zaškriplje in vrata se tiho odpro. Pepeluhar zagleda pred seboj bujno — v najkrepkejši ženski dobi — še precej prikupljive vnanjosti žensko, katero je takoj spoznal, da mora biti to dobri kuhinjski župniški genij — in ni se zmotil. Spoštljivo se ji odkrije in pokloni.

„Sedaj mi povejte gospod, kaj naj sporočim gospodu župniku?“ — prične kuharica ter mu poda nekako koketno svojo desnico, katero Pepeluhar nekam nerodno pritisne na svoje ustnice.

„Oh, gospodična, sporočite g. župniku, da jih prav lepo prosim, da naj vse korake napravijo, da dobim tu izpraznjeno službo. Prosim pa tudi Vas, gospodična najlepše, da me Vi še posebej priporočite gospodu župniku

jimi moškimi kolegi, ali so tudi slučaj, v kojih bi kazalo opirati se na svoje lastne moči?“

Oglejmo si prvo točko nekoliko bliže. — Vsekako vstreza solidarno postopanje modernemu principu. „V slogi je moč“, to naj bi pomislile i učiteljice. Učitelji in učiteljice, zvezani v eno organizacijo, boreč se za iste težnje, tvorijo trdno falango, katera se upira vsakemu sovražnemu navalu. Ako pa hodijo vsak svoj pot, razcepljajoč svoje moči, morda si celo nasprotujoč, pretrgajo s tem vez svojega lastnega stanu: čut skupnosti, stanovski čut, stanovsko zavednost. S tem pa oškodujejo gotovo i stanovski ugled, stanovsko čast. Vse to govori tedaj jasno za solidarno postopanje.

Ali je pa potem organizacija učiteljic med seboj sploh še potrebna? Ali ne zadostuje, ako se uvrste v organizacijo svojih moških kolegov? Da, potrebna je — 1. ker imajo učiteljice tudi svoje lastne težnje, kojih učitelji nimajo, 2. ker nikakor ne moremo zahtevati, da bi učitelji izbojevali naše interese z isto vnemo, kakor svoje lastne, ali vsaj naše skupne interese, čeprav se zavzemajo — kakor n. pr. štajerski kolegi — prav vrlo za užaljene pravice svojih koleginc, in 3. ker samo oni, ki črevelj nosi, tudi ve, kje ga žuli.

Pridemo torej do zaključka: Kjer se gre za posebne težnje učiteljic, za stvari, ki se samo njih tičejo, tam stopimo čvrsto na noge, tam vprezimo svoje lastne moči. K temu je pa neobhodno potrebna čvrsta organizacija v svrhu enotnega, skupnega delovanja. Samo to omogoči uspeh.

Neobhodno potrebno je tedaj, da se zvežejo boriteljice v tesno zvezo, v organizacijo. In to naj bi pomislile vse mlačne v naših vrstah, ki se plaho odtegujejo vsakemu društvenemu delovanju, ki pa vendar prav zadostno kvitirajo uspehe, koje so izbojevale njihove pogumnejše, marljivejše in delavnejše kolegince. Saj poznamo vsi svetopisemske besede, ki veljajo i za našo stvar: „O, da bi bil vroč ali mrzel, ali ker si mlačen, te bom izbljuval iz svojih ust.“

Velecenjene sotrudnice kranjske! Izvrstna moč Vas je itak že združila v tesno zvezo, prazno slamo bi tedaj mlatila, ko bi hotela govoriti še dalje o organizaciji kot

ker — — — — beseda mu ni hotela prava priti na jezik in v tej zadregi si je začel popravljati ščipalnik na nosu a kljub temu je opazil, kako se je huharica nekako nervozno zgenila — opazila je namreč na Pepeluharjevej desnici ono usodepolno znamenje — poročni prstan — ter pričela iskati kljuge rekoč: „Je že prav, jim že povem! Srečni!“

In Pepeluhar je stal pred vrati poparjen kakor kak ravno kar po stopnicah vrženi prevsiljivi hausirar. Še posloviti se ni mogel.

Odšel je!

In čedalje večja mu je postajala zagonetka, zakaj je bil tak sloves; vsaj je porabil vsa pravila Valenčičevega „bon-tona“, a vse zaman! Čim dalje je premišljeval, tem temnejša mu je vsa zadeva postajala. O te ženske!

V uradnem listu je čital po preteku enega meseca Ig. Pepeluhar sledeče: Nadučiteljsko mesto v Grumpovlji je dobil Jakob Vrborejc, dosedaj učitelj v Konopljah.

taki. Usojam se le, obrniti Vašo pozornost na nekaj slučajev, kateri sodijo po mojem mnenju v delokrog društva učiteljic, ker v teh slučajih interesi nas učiteljic divergirajo od interesov naših moških sotrudnikov.

Uvažujoč posebne interese učiteljic, ozirati se moramo na sledeče: Naši posebni interesi, to je interesi izključno nas učiteljic, izvirajo iz razločka med ocenjevanjem ženskega ali moškega dela. To velja sploh za žensko delo. Žensko delo se še premalo ceni, kakor manjvredno, kakor slabše. Temu različnemu ocenjevanju se imamo me učiteljice tudi zahvaliti, da smo bile pri reorganizaciji plač okrajšane, da nam niso bili odmerjeni isti dohodki kakor našim moškim kolegom. In to na Štajerskem prav tako, kakor na Kranjskem. Sicer se priznava, da je učiteljica kos svoji nalogi, prav tako kakor učitelj, vendar pa ne dobiva za svoje enako delovanje enakega plačila. In to se opravičuje prav rado z izgovorom, da ženska toliko ne potrebuje, kakor moški. Vendar pa žensko glad istotako boli kakor moškega, vendar potrebuje ženska po trudapolnem delu istotako razvedrila, kakor moški. Res je, da nimamo družine, menim pa, da to ne škoduje ugledu učitejskega stanu in da to tudi ni ovira našemu pedagoškemu delovanju. Sicer se pa nadajam, da se vse moje cenjene kolegince strinjate z devizo: Enake dolžnosti, enake pravice. Zato bi bilo odveč, razpravljati z Vami še delj o tej stvari. A merodajni krogi žalibog še niso prepričani o resnici tega izreka, ako ga je treba uporabljati učiteljicam na prid. Zato je treba, da se združimo učiteljice v obrambo svojih užaljenih pravic, in da ne mirujemo, dokler se nam ne priznajo iste plače, ki jih uživajo naši moški sotrudniki.

Nadaljna krvava točka zadnje regulacije plač je prepoved zakona. Vsaj za nas štajerske učiteljice. Kranjske učiteljice niso nikdar uživale — ako se ne motim — pravice, omožiti se brez posebnega dovoljenja šolskih oblastev. — Me ne odobravamo te prepovedi, ker krči našo osebno svobodo. Delovanje zoper to uredbo naj bi bilo tudi programna točka društva učiteljic.

Omenim naj še, da so tudi naši štaj. kolegi energično stopili na noge, ker se po njej ne žali učiteljica samo kot ženska, ampak tudi kot član učiteljskega stanu. Upam, da mi o tej prevažni točki ni treba nadalje razpravljati, ker se je baš o tej stvari mnogo pisalo in govorilo.

Prehajam zdaj k neki istotako prav važni točki, to je k pouku v ženskih ročnih delih, o kojem so — kakor čujem — hrabre kranjske kolegince že večkrat razpravljale. To je vprašanje, ki spada baš uprav v področje „društva učiteljic“, zakaj baš pri tej točki nam je najmanj računati na sodelovanje naših moških kolegov.*)

Ravno ž. r. dela nam dajo jasen dokaz izkoriščanja ženske delavne moči. Kakor sem že prej omenila, ne moremo doseči enakih dohodkov, kakor naši moški kolegi, zato imamo kot nameček še pouk v ženskih ročnih delih — seveda brezplačno! To nas je pripravilo do prepričanja, da je industrijalni pouk — negativen zaslužek. Popolno opravičeno je pač zahtevanje, da naj učiteljica za isto plačo tudi isto dela. Zakaj pa neki večje delo za manjšo plačo? Učiteljica mora opravljati svoj razred istotako kakor njen moški kolega. Med tem pa, ko se učitelj

podla po dovršenem pouku k zasluženemu počitku, hiti njegova koleginja iz svojega razreda — trudna in izmučena — v razrede svojih kolegov ter poučuje tam v poznem popoldanskem času še 1—2 uri ročna dela. Ako tudi priznamo, da so višji razredi izključno v rokah učiteljev, ter imajo ti s tem res več učnih ur, kakor v nižjih razredih delujoče učiteljice, dalje, da zahteva pouk v višjih razredih bolj vestnega pripravljanja, ter da jemlje korektura učitelju višjih razredov več prostega časa in da imajo učitelji v rokah tudi šolsko vodstvo — zato pa poučuje učiteljica skoro izključno v elementarnem razredu — in vsak izkušen učitelj pač ve, da je baš pouk v elementarnem razredu pravi atentat na učiteljeve živce. Saj večji in zrelejši učenci nikakor ne zahtevajo tako nepopisno veliko potrpežljivosti, kakor mali, neokretni začetniki. Vsak začetek je težaven, in tudi mali šolarčki morajo prestati začetkoma največje težave. Zato pa tudi ni v nobenem razredu pouk tako težaven in mučen, ko baš v prvem.

Znani so mi slučaji, da ima učiteljica poleg svojega razreda še 8—10 tedenskih ur ženskega r. dela. In kaj je poplačilo za njen trud? Na Štajerskem ji je dano bore malo povračilo. Učiteljica, ko opravlja poleg svojega razreda še ž. r. delo, ni obvezana poučevati normalnih 30 tedenskih ur, ampak samo 25. Kar prekorači postavno mejo 25 tedenskih ur, ji je separatno honorirano. Ona dobiva tedaj na leto kakih 30—50 kron, plačilo, ki ni v nobenem razmerju z njenim trudom. Tudi v tem smo štajerske učiteljice na boljšem, ker poučujejo že od prej na nekaterih šolah posebne industrijelne učiteljice, vendar pa niso slučaji redki, da mora opravljati učiteljica na celi 3 razrednici — ali celo na 4 razrednici — ves industrijalni pouk. Te pač niso veliko na boljšem, ko njihove kolegince na Kranjskem, ki morajo vse brezplačno opravljati brez izjeme pouk v ž. r. delih.

Industrijalni pouk je — kakor razvidno — nesrečna pastorka, kar izvira iz popolnega nepoznanja stvari. Katera izmed nas ni že čula iz ust tega ali onega prezirljive opazke: „Oh, kaj ročna dela, to je prava igrača!“ Vendar pa ne pomislijo taki ljudje, da je i pouk v ž. r. delih pouk, ki nikakor ni, kakor sploh noben pouk, lahka stvar, da naveže učiteljico po cele ure na š. sobo na račun njenega prostega časa. In akoprav ne vporablja in vtudi ta pouk v toliki meri pljuč učiteljicinih, kot pouk v drugih predmetih, vendar je pa v višjih razredih trdo delo za oči, in pri začetnicah pravi atentat na učiteljicino potrpežljivost.

Vsekako smo opravičene sklepati: Ako se je izkazalo, da je pouk v ž. r. delih potreben in koristen, naj ne velja kot manjvreden napram drugim predmetom ljudske šole in naj bode kot tak tudi primerno honoriran.

Dovoljujem si tukaj opozarjati na predlog, kojega je stavila gdč. Razinger, koleginja iz Radovljice, pri okr. uč. konferenciji v Begunjah, ki je bil od navzočih kolegov živahno aklamiran in kojemu je pritrdil i g. nadzornik Žumer. Gdč. Razinger je kot referentinja stavila predlog: „Za pouk v ž. r. delih naj se nastavlja na vseh ljudskih šolah posebne industrijelne učiteljice. Ako pa poučuje na katerikoli lj. šoli kaka učiteljica poleg svojega razreda i ž. r. dela, naj bode primerno separatno za ta pouk honorirana“. Upajmo, da nas opetovane prošnje „društva učiteljic“ privedejo do zaželenega smotra.

Zadeva v katerej naši moški kolegi ne morejo čutiti z nami, je nadalje volilna pravica. Naravno je, da si

*) Napredne tovarišice bodo napredni učitelji dragevolje podpirali v vsakem vprašanju. Uredn.

učiteljice želimo te pravice, saj se čuti dandanes vsaka le količkaj zavedna učiteljica tudi kot državljanka, in zato jej je blagor domovine resna in sveta zadeva. A pomisliti je treba, da je volilna pravica osodepolno darilo, ki je v prid le onemu, ki je zna pametno in vestno vporabiti; v rokah politično nezrelega človeka pa je nevarno orodje, ki je v kvar njemu samemu in človeškemu društvu. Cenjene tovarišice, roko na srce! Marsikatera učiteljica je v političnem oziru še pravo nerazsodno dete, ki se najivno uda vsaki stranki, ki se jej laska, akoprav je morda taista v teku zgodovine že dostikrat dokazala, da je sovražnica napredku, šoli in učiteljstvu.*) Jaz le svetujem, da bi se posvetile učiteljice v tem oziru resnim študijam, da bi prodrle kmalu do jasnega izpolitičnega poznanja. Vrle naše voditeljice nam bodo potem gotovo o pravem času priborile to velevažno pravico.

S tem sem orisala z naglimi potezami, kako si mislim delovanje „društva učiteljic“. Upam, cenjene tovarišice, da niste krivo umele mojih besed. Vsaka vrla kranjska učiteljica naj po mojem mnenju z vnemo deluje v korist „društva učiteljic“, a tudi zunaj društva naj ne drži križem rok. Kolikokrat lahko čujemo iz ust svojih moških kolegov grajo, da se učiteljice ne pobrinemo niti za najbolj pereče interese lastnega stanu. Učiteljice naj ne bi zamudile pristopiti vsaj društvu svojega okraja ter naj bi pokazale svoje živo zanimanje vsaj s polnoštevilno vdeležbo zborovanj. Tako se oživlja korski duh. — Saj tudi „društvo učiteljic“, dasi zagovarja posebne interese učiteljic — ne zavzema zasebnega stališča. Saj je pristopilo i mogočni jugoslovanski „Zavezi“ učiteljskih društev. Mimogrede naj tudi omenim, da bi bile članice „društva učiteljic“ pač opravičene zahtevati, naj se izvolijo i učiteljice v „Zavezin“ odbor**) kot zastopnice učiteljic, v kojem se nahajajo sedaj sami učitelji. S posebno radostjo pa pozdravljam še prvi poizkus učiteljic radovljiškega okraja, izvoliti učiteljico v okr. šol. svet. Le tako naprej, vrle kolegince, uspehi so le še vprašanje časa.

Posvetite tedaj, cenjene tovarišice kranjske, svojemu lepemu društvu vse svoje moči, a pri tem se ne odtegujte skupnemu delovanju z Vašimi kolegi. Saj ima „društvo učiteljic“ le začasen pomen; ko bode priborilo učiteljicam popolno enakopravnost z učitelji, izpolnjena bo njegova misija.

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogičsko društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Pravice v materjalnih zadevah.

§ 30. V takih šolah, koder je samo po en razred, naj učitelj četrt ure, predno se uk začne, pride v učno sobo ter naj točno o pravem času začenja in končava zapovedane učne ure. V takih šolah, koder je po več razredov, naj šolski zbor ukrene, kako je učiteljem na učence paziti pred začetkom uka. Noben učitelj ne sme brez postavne opravičbe uka prekiniti (prenehati), odložiti ali okrajšati, niti učnega časa kako drugače preurediti.

*) Klerikalci, „Slomškarice“, tista pobožna družba v Gorici pod patronanco dr. Pavlice.

Uredn.

**) Tudi mi smo tega mnenja.

Uredn.

Kadar kak učitelj zbolí, naj se o pravem času oznani krajni šolski oblasti, če je samo en razred v šoli, a če jih je več, šolskemu voditelju.

§ 31. Do tri dni dopusta sme po učilnicah, koder je samo po en razred, dajati krajna učilnična oblast, a koder je po več razredov, sme šolski voditelj, kar je vendar treba vselej oznaniti krajni učilnični oblasti. Daljše dopuste daje samo okrajna učilnična oblast.

§ 32. Kadar učitelj hoče stopiti iz službe, naj odpustno prošnjo, razen če je prestavljen v kako drugo učilnico, najmanj četrta leta poprej podá okrajni učilnični oblasti.

Ako bi učitelj hotel iz službe stopiti pred koncem šolskega leta, treba da mu dovoli deželna učilnična oblast.

Nikakor ne sme učitelj iti iz službe, dokler ni iz nje redno izpuščen.

§ 33. Vsake učilnice voditelj je odgovoren, da so ugotovljene potrebne uradne knjige in spisi, namreč: šolska kronika, šolski zapisovalnik, razredniki in imeniki, tednik o tem, kar se je učilo, zapisniki o učiteljskih zborih, spiski zastoj prejetih in razdarovanih knjig i. t. d. Tudi mu je uradni pečatnik hraniti. On ima tanek popis pripravljenih šolskin pripomočkov in šolskega orodja. Vsa-koletne prirastke vselej konci leta postavi na razvidnost, in to zaznamilo v prepisu podá krajni učilnični oblasti, dostavlja, česa bi še bilo treba.

V šolski popis naj se zaznamuje tudi šolska postava ter uredbe in ukazi, razglašeni o ljudskih učilnicah.

Vse knjige in pisma naj se po letnikih razvrščena hranijo v šolskem arhivu in če kdo stopi iz službe, nasledniku izročé z zapisnikom.

§ 34. Šolski voditelj ima nadzor in voditeljstvo notranjih šolskih stvari. Posebno mu je skrbeti, da se šolski red natanko izpolnjuje.

Dolžnost mu je, kolikor ne brani čas, hoditi poslušat v učne ure svojih součiteljev in součiteljic ter odpravljati vsak nered in vse napake, če so. Voditeljevim, na to stvar namerjenim naredbam naj bodo učitelji pokorni. Če se kakemu učitelju zdí, da se katera teh naredb zadeva ob postavu ali šolski red, ali da je nevarna šolski koristi, pravica in dolžnost mu je, okrajni učilnični oblasti oznaniti.

§ 35. Od drugod dobljene tožbe in želje šolski voditelj pove dotičnim učiteljem. Ako bi stvar utegnila biti šoli na kvar, naj jo ovadi krajni šolski oblasti.

§ 35. Ako bi kateri učitelj bil kako oviran, naj v šolah, koder je po več razredov, skrbi voditelj, da uk ne zastane in ako se vidi že poprej, da bi ta ovira utegnila dalje časa trpeti, naj oznani okrajni učilnični oblasti.

V učilnicah, koder je samo po en razred, naj prvomestnik krajne šolske oblasti precej oznani okrajni šolski oblasti.

Premeščenje po disciplinarnem potu in disciplinarno postopanje sploh.

Že po § 33. kr. zakona od 3. sušca 1897. (odstavek 2.) je deželni šolski svet opravičen, učitelje prestavljati vsled disciplinarne razsodbe. Isto pravico ima tudi po § 45. (točka c) šolskega zakona z dne 29. mal. travna 1873., v katerem se navajajo vse strahovalne kazni, o katerih govore § 44 — 55 istega zakona, ki se glasé:

§ 44. Vsako dolžnostnim nasprotno*) obnašanje za trdno ali začasno postavljenih učečih oseb kot pregrešek graja ali šolski ravnatelj, ali šolska oblast ustmeno ali pismeno z ozirom na postavne nasledke, ako bi se zoper dolžnosti še pregreševalo, ali pa to tudi deželna šolska oblast pokori z ustrahovalno kaznijo.

§ 45. Take strahovalne kazni so:

- a) posvarilo;
- b) vzetje pravice do višje stopinje, ali do doklade za službena leta;
- c) prestava iz ene v drugo učiteljsko službo.

§ 46. Posvarilo se vselej daje pismeno in mora se ž njim zažugati, da se bode ostrejše ravnalo, ako bi se zopet delalo zoper dolžnosti.

Po triletnem negrajanem obnašanju dotičnega se ta kaznen več ne šteje.

§ 47. Pomaknjenje na kako določeno višjo stopinjo plače (§ 31.) ali dovoljenje kake določene doklade po službenih letih (§ 30.) more se za eno leto ali za več odložiti**) ali popolnoma odvreči.

§ 48. Ako se kdo kaznuje s tem, da se mu odvzame opravilo nadučiteljevo ali ravnateljevo in ako se zraven tega taka oseba nazaj postavi v vrsto učiteljev, se to lahko zgodi s spremembo ali brez premembe službenega kraja.

§ 49. V tem primerljeji, kakor tudi o kaznovalni prestavi na kako drugo učiteljsko službo enega in istega okraja mora strahovalna razsodba določiti vrsto, v katero odsihmal stopi dotični med učečo osebje svojega službenega kraja.

§ 50. Preden se kakemu udu učiteljskega stanu prisodi kaka strahovalna kaznen, mora se dejanje pismeno ustanoviti in obdolženemu naznaniti, da se opraviči.

Ako se obdolženi ustno opraviči, mora se to v zapisnik zapisati. Če (ustmeno ali pismeno) opravičenje zadostuje, naj se to obdolžencu pismeno naznani.

§ 51. Deželna šolska oblast pri prisojevanji v § 45. zaznamovanih ustrahovalnih kazni ni vezana, da bi jih morala vrstiti po stopinjah.

§ 52. Odstaviti se smé učitelj navadno le takrat, ako je vnovič svoje službene dolžnosti v važnih rečeh zanemaril ali prelomil, dasiravno mu je že bila enkrat ustrahovalna kaznen naložena.

Precej ostaviti se sme le tisti, kateri je pravico kaznovati močno v zlo rabil, ali kdor se je hudo pregrešil zoper vero in pravost.

§ 53. Iz službe odstavi učitelja deželna šolska oblast brez ustrahovalne razsodbe takrat, kedar nastopi kazenska obsodba po kateri zadevni izgubi volitveno pravico za srenjski zastop (odd. III. § 48. državno postave 14. maja 1869).

(Dalje.)

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz Ljubljane. Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem. (Konec.) Blagajnik g. J. Cepuder poroča: Slavni zbor! Minolo je zopet leto in poročati mi je o dohodkih in troških vdovsk. učiteljskega društva.

*) O dolžnostih govore §§ 26. — 36. š. i. u. r. od 20. vel. srpana 1870.

**) Že odložiti t. j. zavleči podelitev kvinkvenije, je torej ustrahovalna kaznen druge vrste (b) in bi se torej ne smela izvršiti brez dokazane krivde na podlagi dognane preiskave.

Prejeli ste sicer tiskani račun, katerega je že vsak gotovo natančno pregledal in presodil, vendar Vam ga hočem še jedenkrat točko za točko predočiti in pojasniti ako bi bilo komu kaj neumljivega. Oglejmo si najpoprej dohodke.

Članarina 112 udov je znašala 1348 K; omeniti mi je, da so vsi gg. člani glede letnine pravočasno zadostili svoji dolžnosti. Le trije starejši, namreč gg. Erker, Kračman in Tršelič se niso pokorili društvenim §§ za tekoče leto in so samovoljno izstopili, ker niso plačali letnine po § 10. društvenih pravil. Tudi g. Kos je prijavil dne 27. grudna 1899 svoj izstop. Izstopili so torej 4 člani, pristopila pa dva. Sicer smo pa zgubili tudi tri člane vsled smrti, kakor je uže g. tajnik omenil.

Pristopnine smo prejeli od 4 gg. članov	127.50 K
Vračila 4 društvenikov pa so znašala samo	168.— "
Obresti od posojil petim gg. članom smo prejeli	48.70 "
Obresti od 23 vrednostnih papirjev pa, kakor vsako leto	3839.— "
Zaostanki na obrestih od vplanskega leta so znašali	108.80 "
Vrnene kolekovine je bilo letos	21.92 "
Blagajničnega ostanka je bilo	74.98 "
Iz hranilnice se je vzelo za vdove in sirote	4172.— "
Skupaj	9908.90 K

Troški so bili:

Plačilo 19 vdovam na pokojnini	2463.32 K
Plačilo 27 sirotam na vzgojnini	1725.98 "

V tem letu ni odpadla vsled zakonite starosti nobena sirota, pač pa so prirastle štiri nove, katere bodo v prihodnje obremenjevale društveno blagajnico. Sicer bodem pa o tem še pozneje govoril pri letnem ostanku.

Izredne podpore sirotam nadnormalne starosti je odbor dovolil . . . . . 182.— "

Ta izredna podpora se je dovolila siroti Jekovec, ki obiskuje v Kranju VII. gimnazijalni razred, 60 K, realcu Vagajatu, ki ni mogel sam plačati šolnine 12 K, soprogi učitelja Rustija, za časa njegove odsotnosti, ko je bila žena in nedorasla deca v najhujši stiski, 60 K, kolikor je namreč vplačal vdovskemu društvu. S tem pa je tudi prenehal biti član našega društva po § 5. naših pravil, ki se glasi: Iz društva izstopi, kdor je zaradi kakega hudodelstva odstavljen iz učiteljstva itd. Ker je vsa ta izredna zadeva itak znana gg. članom, naj zadostuje samo ta kratka pripomnja.

Tudi Marija Praprotnik je dobila še zadnji rok podpore 50 K.

Razne potrebščine in sicer:

Upravna režija	232.01 "
Pristojbinski namestek	42.06 "
Posojilo nekemu društvniku	240.— "
Dostavnina pismonošem	3.80 "
Naložilo se je v mestno ljubljansko hranilnico	3000.— "
Ako prištejemo sem še zadnji blagajnični ostanek, imamo troškov	9908.90 "

Imovine koncem rožnika letošnjega leta je bilo:

23 državnih papirjev v skupni nominalni vrednosti	91500.— K
Knjižica mestne hranilnice, št. 29.675 z obrestmi do 1. mal. srpana 1900	4508.74 "
Knjižica — Učiteljski zaklad — mestne hranilnice, št. 9211 z obrestmi do 1. malega srpana 1900	14502.96 "
Elizabetina ustanova	344.— "
Dolžna pisma osmih društvnikov	1334.— "
Blagajnični ostanek koncem letošnjega leta	119.73 "
Skupaj	112309.43 K
Vlani pa je bilo	110891.40 "

Je prirastlo . . . . . 1418.03 K

Ta prirastek pa ni resničen za letošnje leto, ampak le navidezen, ker so v tem prirastku zapopadene obresti

od zadnjega roka vlanskih obligacij, katerih pa v vlanski račun nismo mogli vštetiti, ker so nam še le po sklepu računa došle.

Ako torej odbijemo te obresti 108 K 80 h in pri računimo sem tri nove vdove s petimi sirotami, ki jih bo 1. vinotoka na sedanji račun izplačati, je resničen letošnji prirastek 809 K 23 h.

To svoto bomo pa tudi v polni meri rabili, ker z naprej pridejo v poštev nove uže imenovane vdove in sirote, katere pa dosejaj še niso dobivale popolnih izplačil, ker namreč od smrti onih članov še niso potekli popolni kvartali. Še-le s 1. vinotokom pa dobe vse vdove in sirote popolno svojo pokojnino. In takrat nam bo prav dobro došel letošnji nekoliko večji preostanek. To je moje poročilo, koje blagovolite vzeti na znanje.

Blagajnikovo poročilo se je vzprejelo brez debate in se je dalo na predlog pregledovalcev društvenih računov Fr. Črnagoju odboru opustilo.

O predlogu: „Vdovsko učiteljsko društvo“ naj se prestroji v „zadrugo“ ali pa naj pospešuje ustanovitev učiteljske denarne zadruge v Ljubljani, se je prešlo na dnevni red.

Ko se rešijo došle prošnje, izvršile so se volitve; izid teh je bil naznanjen v 28. številki „Učiteljskega Tovariša“ 1. l.

Književnost in umetnost.

Zemeljsko oblo v slovenskem jeziku. Kakor smo že naznanili, je izšlo v Hölzlovi zalogi na Dunaju „Hölzlovo zemeljsko oblo“ v slovenskem jeziku, katero je priredil prof. Fr. Orožen. Premer istega meri 25¹/₂ cm, merilo je razmerju 1:50.000.000. Naučno ministrstvo ga je že odobrilo za šolski pouk na slovenskih šolah. Cena z zabojem vred 16 K. Kakor smo pozdravili Hölzlove slovenske zemljevide: Palestina, planiglobe, Evropa, Avstrija in zemljepisni atlas, prav tako smo veseli tudi Hölzlovega zemeljskega obla, ki bo kot učilo pri zemljepisnem pouku prav dobro služilo, zato je najtopleje priporočamo šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom.

„**Zvonček**“. List s podobami za slovensko mladino. Štev. 4. ima tole vsebino: Pomladna bajka. Zložil Ivo Danič. — Marici. Zložila Bogomila. — Divji mož. Zložil Oton Zupančič. — Pomlad prihaja! Spisal Ivo Trošt. — Prve cvetice. Zložil in ilustriral Fr. Rojec. — Spomladi. Zložil Marjan Pretko. — Strah. Spisal K. Javoršek. — Gozdek je zazelnel. Zložil Fran Žgur. — Slovenske pravljice. Priobčuje Nik. Vrhov. 8. Zakleta sestra (Slovaška). — Pomlad v pomladi. Zložil Al. Pin. — Bajka o siroti in skrateljčkih. Zložil Cvetko Golar. — Kako je bilo nekoč? Pismo. — Pouk in zabava. Mladi risar. — Vrnitev pomladi. Uglasbil Ferdo Juvanec. — Za vesele računarje. Ta številka prinaša 4 slike in veliko barveno podobo na dveh straneh: Oče, odpusti jim! Prelepi in bogati, skoro vedno s prilogo izhajajoči „Zvonček“ toplo priporočamo!

Vstajenje. Izšel je V. zvezek zanimivega tega Tolstejevega romana v slovenskem prevodu — 98. snopič „Slovanske knjižnice“ A. Gabrščka v Gorici. Slovenci smo bili med kulturnimi narodi menda zadnji, ki smo dobili ta prevod, a še sedaj ni za ta svetovni roman onega zanimanja, ki ga pač zasluži delo. Celoletna naročnina „Slov. knjižnici znaša samo 1 gld. 80 kr., a prinaša 12 zvezkov.

Skladbe pokojnega nadučitelja Ivana Bartla so ravnokar izšle v Miličevi tiskarni v Ljubljani. Založila jih je pokojnikova vdova, in se naročujejo po 1 K 50 h (najbolje po poštni nakaznici) pri gosp. Josipu Kostanjevcu, nadučitelju v Litiji. Skladbe so posebno pripravne za zборе na deželi, in jih je uredil gosp. L. Pahor v Ljubljani. Želeti je, da bi se tiskanih 200 iztisov razpečalo kar najhitreje, da ne bi imela gmotne izgube gospa vdova, ki je s to izdajo izpolnila samo srčno željo pokojnikovo.

Sonettenkranz von dr. Franz Prešérn. Aus dem Slovenischen übertragen von Anton Funtek. — Der Reinertrag ist dem Fonde für das Prešérn-Denkmal in Laibach gewidmet. — Preis 50 h. Laibach 1901. Commissionsverlag von Ig. von Kleinmayr & Fed. Bamberg. Na ta izborna prevedeni „sonetni venec“ smo opozorili čitatelje našega lista že ko je izhajal v „Laib. Zeitung“ ter izrazili željo, da bi izšel v ponatisu. To se je zgodilo. „Sonettenkranz“ kar najtopleje priporočamo učiteljstvu in drugim čestilcem našega Prešérna, ker se odlikuje z res krasnim jezikom, ki jasno dokazuje, v kako veliki oblasti ima g. prof. Funtek slovenski in nemški jezik. „Sonettenkranz“ naj se širi tudi med Nemci, da bodo tudi ti poznali našega velikega pesnika Prešérna. Po pošti velja „Sonettenkranz“ 3 h več.

Za narodov blagor. V Schwentnerjevi založbi v Ljubljani je izšla komedija v štirih dejanjih „Za narodov blagor“, spisal Ivan Cankar, naslovni list risal arhitekt Jager, 132 strani, cena 2 K, po pošti 2 K 10 vin. Kdor je čital Cankarjeve „Vinjete“ pa „Jakoba Rudo“, bode gotovo rad posegel po tej novi knjigi satiričnega pisatelja. „Za narodov blagor“ je knjiga, katero bodo znali vsi tisti prav oceniti, ki sovražijo egoizem, moderno frazerstvo in osebno obožavanje v naši politiki. Kakor druga Cankarjeva dela, tako bo tudi „Za narodov blagor“ vsakdo, kdor se hori s trudom za vsakdanji kruh, s posebnim užitek čital. Ta komedija, katera je pravzaprav najpikrejša satira današnje frazarske dobe, je epohalnega pomena in zelo zanimiva. Politično izobraženemu človeku odpira vir nebrojnih mislij, zato jo prav toplo priporočamo.

Herr Dr. Lueger in der Klemme. Die erste Schuldebatte im neuen Parlament. Reden der Abgeordneten Seitz, Lueger und Schreiter. Herausgegeben von der „Freien Lehrerstimme“. (Nach dem stenographischen Protokolle der Sitzung des Abgeordnetenhauses vom 4. März 1901.) Preis 20 h (100 Stück 14 K). 1901. Commissions-Verlag: Volksbuchhandlung Ignaz Brand, Wien, VI. Gumpendorferstrasse 8. — Vsakdo, komur je mar razvoj in napredek nove šole in komur je na tem, da izpozna prijatelje in sovražnike nove šole in naprednega učiteljstva, bo z veseljem segel po tej brošuri in jo z zanimanjem čital, zato jo tudi naprednemu slovenskemu učiteljstvu prav toplo priporočamo.

„**Jednakopravnost**“ je naslov novemu listu, ki je začel izhajati v Idriji. Program listu je napreden. Tako je prav!

Vestnik.

Učiteljski konvikt v Ljubljani: Logaška posojilnica 20 K; gđc. Avgusta Mattanovič, učiteljica v Ljubljani, na knj. kr. podr. št. 5. 7.82 K.

Drž. poslanec dr. Ivan Tavčar in ž njim dr. A. Ferjančič, Iv. Plantan in O. Gabršček so izstopili iz hrvatsko-slovenskega kluba. Dasi obžalujemo, da je prišlo tako daleč, vendar odkrito povemo, da bi moral vsak pošten poslanec tako postopati. Vsled klerikalne gonje, ki se je uprizorila proti tem našim zastopnikom, tudi pri najboljši volji ni bilo tem vrlim možem več obstanka v tem klubu. Prav je, da so izstopili. Luč se še nikdar ni mogla bratiti s temo!

Mož na svojem mestu. Nadučitelj K. Česnik iz Knežaka je ustanovil novo kmetijsko podružnico ki šteje že blizu 100 udov. Predsednikom je bil enoglasno izvoljen g. Česnik.

Iz c. kr. mestnega šolskega sveta. Druga letošnja redna seja dné 13. marca zvršila se je sledeče: Sklenilo se je, da se prosi c. kr. deželni šolski svet, naj odneha od svoje zahteve, da bi morale radovoljke podučevati najmanj po 15 ur na teden, ker bi s tem bilo onemogočeno sprejemanje po več kot ene radovoljke na kako mestno šolo. Ob enem se ukrene potrebno, da se sedaj tej naredbi po možnosti ustreže. Za neko otroško vrtnarico se zaprosi spregleda, da bi smela brez predpisanega zre-

lostnega izpita za splošne ljudske šole voditi otroški vrtec. Nekega učitelja se priporoča za denarno podporo in se nasvetuje svota. Došla brošura „Ljubljanskega učiteljskega društva“ — „higiena doma in v šoli“ se porazdeli med posamezna šolska vodstva, knjižnice i. t. d. ter se odreja, da se imajo šolski organi začetkom šolskega semestra posvetovati o higieni na dotični šoli ter o tem poročati mestnemu šolskemu svetu. Dvema učencema se dovoli prestop iz privatne v mestno šolo; tudi se ugodi trem prošnjam za oprostitev učencev od obvezne slovensčine. Prošnja šolskega vodstva na Karolinski zemlji za napravo žive meje ob šolskem svetu se s priporočilom odstopi potom mestnega magistrata občinskemu svetu v rešitev.

Koncem seje poda vodja Raktelj kot učiteljski zastopnik interpelacijo glede nadomestnega pouka ob četrtkih dopoldne, ravnatelj Šubic pa interpelira v neki disciplinarni zadevi.

Učiteljske plače v Istri. V zadnjem zasedanju deželnega zbora istrskega sprejeti zakonski načrt o regulaciji učiteljskih plač ni bil sankcioniran in sicer zaradi tega ne, ker je laška stranka s tem zakonom hotela dež. šolskemu svetu odvzeti prav za prav vso oblast nad šolo in čiteljstvom ter jo izročiti dež. odboru. Dež. odbor se je odločil, da dá svoj načrt nekoliko premeniti in ga v letošnjem zasedanju spraviti pred deželni zbor. Kar se tiče plač samih, se gre kakor posnamemo iz „N. S.“, za dva predloga. Prvi predlog nasvetuje plače za učitelje 1600 — 1400 — 1200 K, za učiteljice pa 80% teh plač, za učitelje brez izpita usposobljenosti 1000 K. Drugi predlog nasvetuje za učitelje 1400 — 1200 — 1000 K, za učiteljice pa 80% teh zneskov. Za učitelje nasvetuje ta drugi predlog toliko, kakor za finančne paznike.

Izpiti učne usposobljenosti se prično pred ljubljansko izpraševalno komisijo dne 6. vel. travna. Prošnje je vlagati do 1. vel. travna.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Z. 257

Kranjsko.

B.-Schr. An der einclassigen Volksschule in Unterwarinberg gelangt die Lehrer- und Leiterstelle mit den gesetzlichen Bezügen zur definitiven oder provisorischen Besetzung. Gehörig instruierte Gesuche um diese Lehrstelle sind im vorgeschriebenen Dienstwege bis 20. April 1901 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Rudolfswerth, am 16. März 1901.

Na petrazredni c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji je stalno popolniti mesto učitelja z dohodki IV. plačilnega razreda idrijskega učnega osobja t. j. z letno plačo 1000 K. aktivitetno doklado letnih 200 K in pravico do 6 petletnic po 100 K.

Prosilci naj lastnoročno pisane prošnje z dokazom učne sposobnosti za ljudske šole z nemškim in slovenskim jezikom predpisaniu potom do 30. mal. travna 1901 pri podpisnem c. kr. rudniškem ravnateljstvu vložijo.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji dne 1. mal. travna 1901.

An der einclassigen Volksschule in Birkendorf ist die erledigte Lehrer- und Schulleiterstelle mit den systemmässigen Bezügen nebst dem Genusse der Naturalwohnung definitiv, eventuell provisorisch zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis 20. April hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Krainburg, am 29. März 1901.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francšek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/5 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Pance. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska Miličeva tiskarnica v Ljubljani.

Naznanjam da je

III. zvezek Šolskih pesmi

nabral in izdal Gabr. Majeen

izšel v drugi izdaji.

Cena mu je 80 h (brez poštne). Dobita se še tudi prva dva zvezka.

V Mariboru, dne 1. sušca 1901.

Viljem Blanke, knjigarna.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga dá zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemavec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jos. Petrič** — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
2. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
3. **Miličeva tiskarna** — zaloga uradnih spisov i. t. d. — v Ljubljani, Stari trg.
4. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
5. **Šeberjeva tiskarna** v Postojini, zaloga uradnih spisov itd.
6. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
7. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Mestni trg.
8. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
9. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfvovih ulicah v Ljubljani.
10. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
11. **E. Kavčič**, trgovina s specerijskim blagom v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
12. **F. Lilleg**, trgovina s specerijskim blagom na Jurčičevem trgu v Ljubljani.
13. **Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohištvo v Prešernovih ulicah št. 50 nasproti novi pošti v Ljubljani.
14. **Maks Domicelj**, zaloga moke iz mlina Vinka Majdiča po en gros cenah v plombovanih vrečah po 10, 25, 50, 85 in 100 kg. na Dunajski cesti Graiserjeva hiša v Ljubljani.
15. **B. Schmeltzer**, zaloga stolov, Šelenburgove ulice v Ljubljani.
16. **Ivan Bonač**, zaloga šolskih knjig, svinčnikov družbe sv. Cirila in Metoda in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, Šelenburgove ulice.
17. **Banka „Slavija“** v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, podpira učiteljski konvikt in daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi slovenskih učiteljskih društev.“

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.